

ner vores tid. Altså en forherligelse af nuet, som forhindrer muligheden for kontinuitet i det levede liv og fælles fodslag i værdiantagelserne? Hvordan finder vi de 'rigtige' værdier at koble os på, og hvordan fortæller vi den 'gode' livshistorie?

Brinkmanns svar er – som jeg læser det – at vi i højere grad skal fokusere på fortolkningstraditioner i stedet for at kræve af hinanden, at vi skal finde sandheden om 'hvem vi er' som et individuelt indre anliggende. 'Hvem vi er' ses bedst i de historiske udviklingslinier.

Det endelige spørgsmål er, om Brinkmanns identitetsteori retter sig mod ana-

lyse af en epoke – eller tilbyder sig som et refleksionsrum for det identitetssøgende menneske, der er ramt af tidens krav om foranderlighed og acceleration.

Bogen henvender sig primært til folk, der beskæftiger sig med psykologi, sociologi, filosofi, uddannelse og pædagogik. Læserne får en flot og ubesværet gennemgang af relevant filosofi, sociologi og psykologi. Bogen er også et værdigt og bredt favnede bidrag i debatten om identitetsbegrebet og de former for ondt, det moderne menneske oplever, når identiteten ikke vil lykkes, nemlig depression og stress. Den giver inspiration til at deltage i debatten.

Ny genre af pædagogiske tekster

Anmeldelse af Arne Fribo

Ida Schwartz, Jørgen Gleerup, Elin Soelmark, Elin Andersen og Britta Kruse. (red.):
BØRNEPERSPEKTIVER PÅ
DØGNINSTITUTIONER
– Inddragelse af og samarbejde med børn og forældre.
Syddansk Universitetsforlag.
277 sider, kr. 248,-.

Hvordan kan anbragte børn og deres forældre inddrages i et samarbejde på socialpædagogiske institutioner? Og hvordan kan der udvikles professionelle kompetencer, så dette samarbejde kan udvikles? Hvis du er interesseret i disse spørgsmål er der megen indsigt at hente i denne antologi.

Bogen viderebringer en række erfaringer og pædagogiske refleksioner fra det tværinstitutionelle projekt "Socialpædagogisk støtte til anbragte børn og udviklingen af pædagogiske kompetencer", der er foregået mellem fire fynske døgninstitutioner – Sanderumhus, Udby Behandlingshjem, Stendyssehaven og Korslække, samt Odense Socialpædagogiske Seminarium, som i mellemtiden er blevet en del af University College Lillebælt, og Institut for Pædagogisk forskning og Udvikling på Syddansk Universitet.

Bogen har to dele, som har fået nogenlunde lige meget plads. I første del er der fokus på de praktiske erfaringer fra projektet, og anden del

handler om forskellige sider af det tværinstitutionelle samarbejde. Denne overordnede struktur i bogen, er på den ene side meget traditionel, men ved læsningen af hele bogen, har jeg alligevel fået en god fornemmelse for en konstruktiv dialektik mellem to af projektets praksisformer; udviklingsarbejdet i den enkelte døgninstitution og forskningsarbejdet med at generalisere og perspektivere erfaringerne. Samspillet med den tredje form for praksis i projektet, undervisningen på seminarier, har det været sværere at få til at fungere.

I bogens første del, "Børneperspektiver på døgninstitutioner", præsenteres beskrivelser af det udviklingsarbejde, som er foregået i direkte relation til børnene og deres forældre. Det er tekster, som dokumenterer og beskriver meningsfuldt arbejde og værdifulde læreprocesser for de involverede professionelle; psykologer, socialrådgivere og pædagoger. Disse artikler kan læses selvstændigt og indeholder erfaringsbaseret viden, som studerende vil finde relevante for deres studium og som professionelle, der arbejder med de samme problemstillinger, kan hente inspiration fra. Artiklerne indeholder også viden, som er opfundet mange gange før, og som må opfindes igen. Det er et vilkår ved pædagogisk praksis og erfaringsbaseret viden. Fx kunne man på Udby Behandlingshjem opleve en *humanistisk, psykodynamisk og relationsorienteret behandling* i slutningen af 70'erne og starten af 80'erne, som udviklede sig til en *pædagogisk praksis der bærer præg af adfærdsmodifikation*, og som nu må genopfindes.

Artiklerne er gode eksempler på, at der er ved at udvikle sig en ny genre af pædagogfaglige tekster, hvor praktikere formidler deres erfaringer. Det er en genre, som har andre kriterier for kvalitet end videnskabelige artikler. Som videnskabelige artikler formidler genren refleksion, men tættere på handletvungen i praksis, og så indeholder den følelser, for den har engagement som omdrejningspunkt. Når beskrivelser af praksis, som denne genre kan producere, iagttages af forskere og praktikere i fællesskab, kan nogen af de helt store spørgsmål formuleres som fx: *Hvordan oplever børnene og deres forældre*

eller pårørende deres liv i lyset af institutionsanbringelsen og hvordan bidrager vi til kvalificeringen af deres videre arbejde hermed? Og så bliver det meningsfuldt for praktikerne at besvare spørgsmålene i deres konkrete kontekst.

I artiklen *Fra modspiller til medspiller – Et udviklingsprojekt om medbestemmelse* af Heidi Kjær og Sanne Linke Møller beskrives arbejdet med at omlægge pædagogikken på en af afdelingerne på Udby Behandlingshjem, hvor man har samlet de store drenge og forsøger at udvikle et samarbejde med drengene om deres hverdag.

Anni Nyholm, Hanne Rank og Maja Helweg-Jørgensen tager udgangspunkt i en fortælling om en treårig dreng, som interesserer sig mest for rengøringsdammens støvsuger i *Hvem sætter takten? – Om at følge barnets perspektiv*. Det er også en fortælling om, hvordan de involverede voksne (pædagogerne, psykologen og rengøringsdamen) håndterer den store udfordring det er at hjælpe hinanden med at forstå barnets eget perspektiv.

Mødet med det nye barn og dets forældre – Om at anbringe et barn på en døgninstitution af Vera Østerby og Britta Kruse formidler praksiserfaringer om at ændre på den måde, der tages imod nye børn og deres forældre. Det er lykkedes at udvikle en modtagelsesproces, hvor forældre og børn føler sig hørt, og hvor baggrunden for og formålet med anbringelsen er blevet sagt højt, så alle har hørt det. Erfaringerne har fået betydning for hele institutionens praksis, og der er udviklet procedurer, der forøger kvaliteten af det pædagogiske arbejde. Artiklen er dermed også et eksempel på socialpædagogisk metodeudvikling.

I *Omsorgen for børn gennem omsorgen for deres forældre* beskriver forstander Kaj Madsen Nærmiljøinstitutionen Korsløkke's mangeårige praksis med at inddrage forældrene og deres samlede livssituation i arbejdet med de anbragte børn. Det gøres ved hjælp af kommenterede eksempler fra praksis.

I den sidste artikel i første del af bogen *Læring i og gennem fællesskaber* får vi lidt større distance til handletvungen i praksis

ved hjælp af et solidarisk og medlevende udefrakommende forsker-blik. Lisbeth Pedersen har som led i sit Phd-studie været med på sommerlejr to år efter hinanden med børn og pædagoger fra en afdeling på en stor døgninstitution. Det har givet hende stof til at beskrive, hvordan både børn og voksne lærer gennem deltagelse i praksisfællesskaber, og hun får øje på væsentlige forskelle i pædagogernes måde at tale med hinanden om deres praksis. Teksten indeholder også et godt eksempel på den form for pædagogfaglig selvjustits, som er nødvendig at have for at minimere magtmisbrug i socialpædagogisk arbejde med anbragte børn.

Bogens anden del: "Deltagelse i læring på tværs" handler om mere generaliseret viden, om hvordan refleksioner kan foregå i praksisfællesskaber og mellem professionelle, forskere, undervisere og studerende.

I den første artikel *Fra arbejdsdeling til gensidig læring* starter Jørgen Gleerup med at perspektivere de erfaringer, som er præsenteret i bogens første del i forhold til udviklingen af lovgivningen på det sociale område og på uddannelsesområdet. Derefter perspektiverer han projektets erfaringer i et læringsteoretisk perspektiv og peger på det dialektiske forhold mellem svar og spørgsmål, som er produktivt, når god praksis skal udvikles. Det handler om at udvikle lærende fællesskaber og stille gode spørgsmål. Her trækker han på Schöns begreber om faglig rigiditet og relevans og især Etienne Wengers pointe om, at al læring er socialt betinget.

I *Deltagelse og samarbejde i praksisforskning* reflekterer Ida Schwartz over udviklingen af sin forskerpraksis i forhold til hendes feltarbejde på Nærmiljøinstitutionen Korsløkke, og især hendes samarbejde med forstander Kaj Madsen. Læsningen var interessant, fordi den illustrerede en af bogens vigtige pointer; at pædagoger, undervisere og forskere alle er praktikere, som er underlagt vilkår om handletvang, der skaber kontekstuelle horisonter, som må overskrides ved hjælp af selvrefleksion og feedback. Artiklen giver indblik i, hvordan dette vilkår kan håndteres af en praksisforsker.

I *Om at udforske egen praksis i et fagligt fællesskab* fortæller Elin Soelmark om erfaringer fra de skriveprocesser, som har været en central del af det tværinstitutionelle projekt. Hun tager udgangspunkt i den kendsgerning, at der er få pædagoger, der har skrevet om deres arbejde, og pædagoger har ladet andre faggrupper om at formidle pædagogfaglig viden udefra. Det betyder, at værdifuld inderside viden ikke bliver formuleret. I forbindelse med at udvikle genrer, hvor de professionelle som arbejder i første række med børn og forældre kan formulere og formidle deres erfaringsbaserede viden, har skriveværkstederne vist sig at danne konstruktive rammer om skriveprocesserne.

Marianne Horsdal har været tilknyttet projektet som følgeforsker og i *Professionsudvikling og partnerskabslæring* tager hun os med ud på stor afstand af udviklingsprocesserne i projektet. Hun fortæller, om den udvikling der har fundet sted, uden at miste opmærksomheden på de børn og forældres liv, som det hele drejer sig om. Når det er lykkedes så godt i artiklen skyldes det uden tvivl, at næsten alle de professionelle, som har deltaget i projektet "*konstruerede en ret lineær livsbane, der vævede personlige erfaringer med ansvar, social forståelse, medmenneskelighed, social indignation sammen med den pædagogiske (og psykologiske profession)*" (s. 227). Men det skyldes måske også, at den måde Horsdal anvender sin narrative metode på, medvirker til at holde fokus på sagen. De refererede narrativer fra hendes forskning viser også noget om den sårbarhed, som professionelle, der forstår deres professionelle identitet på ovenstående måde, må have.

Erfaringer fra pædagogseminariets deltagelse i projektet formidles i *Nye studiemønstre gennem deltagelse i lærende fællesskaber – pædagoguddannelsen i tværinstitutionelt samspil med døgninstitutioner og universitet* af Elin Andersen. Artiklen beskriver eksempler på, hvordan studerende og undervisere har kunnet deltage i samarbejdet med forskere og professionelle fra institutionerne, og nogle af de studie- og læringsformer, der er blevet afprøvet, præsenteres. Artiklen beskriver også de store

vanskeligheder, der er forbundet med at organisere et sådant samarbejde.

Hos enkelte særligt interesserede studerende gav projektet mulighed for meget udviklende studie- og læringsformer. Det kan man få et indblik i gennem læsningen af *Gensidige læreprocesser i et studiemæssigt perspektiv*.

Jeg kan varmt anbefale bogen, som indeholder en række tekster, der er værdifulde som led i udviklingen af den pædagogiske profession. Bogen som helhed er et eksempel på konstruktiv kommunikation mellem forskning, uddannelse og den socialpædagogiske praksis. En sådan kommunikation er grundlaget for professionens udvikling.

Modsnætningsfyldt

Ny "professionsbog" er én blandt flere fra SFI/Det Nationale Forskningscenter for Velfærd i ét samlet forskningsprojekt om danske døgninstitutioners hverdag og vilkår.

Af Benny Lihme

Tine Egelund og Turf Böcker Jakobsen (red.) med bidrag af Laila Dreyer Espersen og Gitte Frydensbjerg:
OMSORG FOR ANBRAGTE BØRN OG UNGE. Døgninstitutionens hverdag og vilkår. Akademisk Forlag. Professionsserien. 215 sider. Kr. 269,-.

Døgninstitutioner for børn og unge er historisk set at betragte som en slags socialpolitisk problembarn: en statskollektivistisk foranstaltning og ideologisk gøgeunge i et samfund der hylder kernefamilien samt en meget dyr og hvad effektmålinger angår ineffektiv foranstaltningsform. Heldigvis har de fire forskere bag "Omsorg for anbragte børn og unge" ikke ladet sig binde op på denne "negative sociale arv", men er gået fordomsfrit og kvalitativt til opgaven. Beskrivelserne af bogens ialt ni anonymiserede undersøgte døgninstitutioner bygger således på dagbogsnotater fra de fire forskere, som har baggrund i sociologi, antropologi og socialt arbejde. Tro det eller ej (i disse hård-data tider med abstrakte talmål for dit & dat!), den benyttede metode har været feltarbejde, hvor omdrejningspunktet er observation af og deltagelse i de anbragtes og personalets hverdagsliv (deltage i måltider, i skolen, ved fritidsaktiviteter, i møder og konferencer). Videnskabsidealet har været at gøre sig al umage for at være trofast over for, hvad der faktisk foregår i den udforskede virkelighed.

Døgninstitutioner i undersøgelsens sammenhæng udgøres af børnehjem, behandlingshjem, socialpædagogiske opholdssteder og lukkede institutioner. Mens andre forskere de seneste år har konstateret, at det politiske krav om evidensbaserede målinger af behandlingsresultater har favoriseret de målingsvenlige kogni-